

πολεύκου αὐτῆς στιλπνότητος· ἔχει τὸ αὐτὸ μέγεθος καὶ τὴν αὐτὴν ἀνωμαλίαν ὡς καὶ αἱ δύο ἄλλαι.

Ἀπώτερον βλέπεις τὴν Ἑστίαν ἥτις καὶ ἐντεῦθεν ἔτι καὶ διὰ τῆς ἐξαιρέτου διόπτρας ἦν σοι ἔδωκα σοὶ φαίνεται σημεῖον μόνον φωτεινὸν οὐ τὸν δίσκον δὲν διακρίνεις μᾶλλον οὐ ἢ οἱ ἐπὶ τῆς γῆς ἀστρονόμοι. Τοῦτο προέρχεται ἐκ τοῦ ὅτι τῷ ὄντι ἡ μικρογραφικὴ αὕτη σφαῖρα ἔχει μόνον 25 λευγῶν διάμετρον, καὶ καλὸς Ἀγκωνικὸς κύων ἱκανὸς νὰ διανύσῃ 37 λεύγας τὴν ἡμέραν εὐκόλως θὰ τὴν περιέτρεχεν εἰς 48 ὥρας. Ἀπέχει 11 ἑκατομμύρια λευγῶν ἀπ' ἡμῶν, δηλαδὴ 81 ἑκατομμύρια λευγῶν ἀπὸ τοῦ ἡλίου, διότι κεῖται πλησιέστερον αὐτοῦ τῆς Ἥρας, τῆς Δήμητρος καὶ τῆς Παλλάδος.

Δὲν θὰ σὰς φέρω εἰς ἐκεῖνας τὰς μικρὰς σφαῖρας, διότι θὰ ἐβλέπετε εἰς αὐτὰς σχεδὸν τὰ αὐτὰ ὅσα βλέπετε καὶ ἐνταῦθα· διὰ νὰ σὰς ἀποδείξω δὲ ὅτι δύνανται νὰ ᾖνε κλάσματα μόνον κόσμου κυκλοφοροῦντος ποτὲ μεταξὺ τοῦ Ἄρειος καὶ τοῦ Διὸς, διὰ τεσσάρων κύκλων Α, Β, Γ, Δ θὰ σὰς παραστήσω τὰς ὑπ' αὐτῶν διατρεχομένας τροχιάς, προσκαλῶν ὑμᾶς νὰ παρατηρήσετε ὅτι αἱ τροχιαί αὗται συσταροῦνται πάσαι εἰς ἓν καὶ μόνον σημεῖον τὸ Ε καὶ πᾶσαι ἐπανερχόμεναι διαβαίνουντι διὰ τοῦ σημείου τούτου, ὅπερ συμφωνεῖ μετὰ τοῦ ἀπαιτούμενου ὑπὸ τῆς μηχανικῆς, ἔξιν ὑποτεθῇ ὅτι ἡ ἐκρηγῆς τοῦ μεγάλου πλανήτου ἐγένετο κατὰ τὸ Ε. Ἰδὲν δὲ ἂς ἀναχωρήσωμεν καὶ ἂς ἀφήσωμεν τὸν κόσμον τῶν πνευμάτων.

— Τὸν κόσμον τῶν πνευμάτων! ἀνέκραξα μετὰ θαυμασμοῦ· τί, κύριέ μου, ὑπάρχει λοιπὸν κόσμος τῶν πνευμάτων!

— Βεβαίως, καὶ ὁ κόσμος οὗτος εἶνε ἡ Παλλάς.

— Σοὶ ὁμνῶ εἰς τὸν παντοδύναμόν σου, κύριε δαίμων, μὴ μέ ἀφήσῃς νὰ διέλθω τόσον πλησίον τοῦ κόσμου τῶν πνευμάτων, χωρὶς νὰ μοὶ δείξῃς τινὰ ἐξ αὐτῶν· ἀπὸ τῆς παιδικῆς μου ἡλικίας μέ κατέφαγεν ἡ ἐπιθυμία τοῦ νὰ ἴδω πνεύματα, ἀλλὰ, φεῦ! φεῦ! ἐπεσκέφθην τὰ πάντα, τὰς συναναστροφάς μας, τὰ θεατρά μας, τὰς φιλολογικὰς κοινωνίας μας κ.τ.λ. καὶ οὐδέποτε εὗρον οὔτε πνεῦμα οὔτε μεγαλοφυΐαν, ἐκτός σου ὅμως, καὶ τινῶν τῶν φίλων σου σποράδην εὕρισκομένων εἰς Γαλλίαν, καὶ, χωρὶς νὰ προσκρούσω εἰς τὴν ὑψηλότητά σου, σὲ βεβαίῳ ὅτι πάντες εἰσὶ πτωχοὶ διάβολοι.

— Ἀγαπητέ μου, ἡ μεγαλοφυΐα εἶνε πρᾶγμα ὅπερ δὲν φαίνεται εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς ὅλου τοῦ κόσμου, καὶ ἴσως εἰς τὴν ἀκαδημίαν διηγκώνισες πολλοὺς μεγαλοφρενεῖς χωρὶς νὰ τοὺς γνωρίζῃς· πρέπει νὰ λάβῃς ταῦτα τὰ δίοπτρα καὶ νὰ ἴδῃς.

Ἔθεσεν ἐπὶ τῆς ρίνος μου μεγάλη δίοπτρα καὶ διευθύνθημεν πρὸς τὴν Παλλάδα· ἐνόμιζον ὅτι θὰ ἀποβῶμεν ἐπὶ τοῦ στερεοῦ μέρους τοῦ πλανήτου ἐκείνου, ἀλλ' ἡπατήθη· ἐμέναμεν εἰς τὴν εἴσοδον τῆς ἀτμοσφαίρας τοῦ μεταξὺ τῆς γῆς τοῦ καὶ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ταλαντευόμενοι χαριέντως εἰς τὸν αἶρα ὡς αἰετοὶ χάρτινοι, κρατούμενοι ὑπὸ σπαρτίου.

Κατὰ πρῶτον εἶδον ἐλαφρὰν τινα ὀμύχλην παριστῶσαν ὑπερμεγέθη ἐπιφάνειαν ἐλαφρῶς κυματῶσα, ὡς μεγάλου ὠκεανοῦ ἐν καιρῷ νηγεμίας.

Τοῦτο δὲ οὔτε ἀληθὴς ὀμύχλη ἦν οὔτε ὕδωρ, ἀλλὰ ἡ ἐπιφάνεια τοῦ ἀτμώδους ὄγκου τοῦ ἀποτελοῦντος τὴν ἀτμοσφαῖραν τῆς Παλλάδος. Ἦχοι γλυκεῖς, ἀσθενεῖς ἀλλὰ παράδοξοι ἐπληξεν μετ' ὀλίγον τὴν ἀκοήν μου. Ἦσαν δὲ ὡς ἐλαφρὰ ἐσπερινὴ αὔρα σείουσα ἡσύχως τὰ φύλλα ἢ ὡς πόρρωθεν ἀκουόμενος ἦχος ῥυακος μορμύροντος εἰς λειμῶνα. Ἐν τούτοις διέκρινα τερπνὴν μελωδίαν· ἐνόμισα μάλιστα ὅτι ἐγνώρισα μέλη τινὰ τῶν ἀσμάτων τοῦ Ροσίνι, καὶ ὡς φωνὰς γλυκείας μελωδοῦσας αὐτὰ εἰς γλῶσσαν ξένην· ἔθεσα καὶ πάλιν τὰ δίοπτρα ἐπὶ τῶν ὀφθαλμῶν μου καὶ ἔτρεψα τὴν κεφαλὴν πρὸς τὸ μέρος ὅθεν ἐφαίνετο ὅτι ἤρχετο ἐκεῖνη ἡ μελαγχολικὴ ἀρμονία.

(Ἀκολουθεῖ.)

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΕΝ ΙΝΔΙΑΙΣ.

Ἀνατολικὴ παράδοσις.

... Ἦτον περὶ τὸ δειλινόν, καὶ αἱ σκιαί μας ἐξετείνοντο ἐπὶ τῆς ἄμμου τῆς ἐρήμου, ὅταν ὁ σεβάσμιος ξηνοδόχος Σακαλάχ μ' ἔφερε πλησίον ἐρήμου τινὸς φοίνικος, ἐκ τῶν πυκνοφύλλων ἐκείνων φοινίκων, οἵτινες, καλύπτοντες καὶ τὰς ῥίζας τῶν αὐτῶν με μακρὰ ἀκανθοφόρα φύλλα, τέρπουν περισσότερον τὴν ὄρασιν, παρὰ τοὺς μεγάλους κανονικοὺς φοίνικας ὅσοι καλλιερгоῦνται χάριν τῶν καρπῶν τῶν. Σκιὰ τοιαύτη δὲν προφυλάττει ἀρκούντως τὸν ὁδοιπόρον οὔτε καὶ κατὰ τῶν πλαγιῶν τοῦ ἡλίου ἀκτίνων· ἀλλὰ καλῆτέρα εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα δὲν ὑπῆρχεν. Ὑπὲρ τῆς μαυροῦ μᾶς ἠκολούθει φέρων τὰ ἀναγκαῖα σκευή ὥστε νὰ μᾶς διδῇ ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν θερμότητα τὸν καφέν· ἐφρόντιζε δὲ νὰ διατηρῇ εἰς ἐνεργείαν καὶ τοὺς ναργυλίδες μας, ἐνῷ ἐγὼ ἠρώτων τὸν γηραιὸν φίλον μου περὶ πράγματος ἐνδιαφέροντος τὰ μέγιστα τὴν περιέργειάν μου.

« Σακαλάχ, τοῦ εἶπα, ἡ ἀσιατικὴ φιλολογία παρημελήθη τόσον εἰς τὴν Εὐρώπην, ὥστε ἀτελῶς ἐννοοῦμεν τὴν σήμερον πολλὰ τῶν συμβάντων τῶν ἀρχαίων χρόνων, τῶν ὁποίων αἱ ἀπώταται αὐταὶ χῶραι ὑπῆρξαν θεάτρον. Δι' ὅλα, παραδείγματος χάριν, τὰ γενόμενα εἰς τοὺς καιροὺς τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Ῥωμαίων, αἱ πηγαὶ ἐκ τῶν ὁποίων ἠρύσθημεν τὰς περὶ αὐτῶν γνώσεις μας εἶναι σχεδὸν ἐξαιρετικῶς ἑλληνικαὶ καὶ Ῥωμαϊκαί. Ποίαν ἀμερόληπτον λοιπὸν κρίσιν ἡμποροῦμεν νὰ περιμένωμεν ἀπὸ ἱστορικοὺς θεωροῦντας τοὺς ξένους ὅλους ὡς βαρβάρους; Ὅσάκις οἱ συγγραφεῖς οὗτοι τῆς ἀρχαιότητος δὲν εἶναι τυφλοὶ πανηγυρισταὶ τῶν ἰδίων αὐτῶν συμπολιτῶν, εἶναι τοῦλάχιστον συγκαταβατικώτατοι αὐτῶν συνήγοροι· τὸ λυπηρότερον δὲ εἶναι ὅτι, μέ θαυμασμὸν προσποιητὸν, μέ ἀληθῆ σχολαστικὴν λατρείαν, οἱ συμπολιταὶ μου ἐμεγάλωσαν πολλὰκις τὴν ἀπάτην, ἀντὶ νὰ τὴν καθυποβάλωσιν ὑπὸ τὴν αὐστηράν τῆς ἱστορίας κρίσιν. Ἀναφέρω ἰδίως τὸ παράδειγμα τοῦ μεγάλου πορθητοῦ, τοῦ ὁποῦ τοῦ πλησίον ἡμῶν ξηνοδοχεῖον φέρει τὸ ὄνομα· ὁ Γολδσμιθ, ὁ Γίλλης, καὶ πολλοὶ ἄλλοι συμπολιταὶ μου Ἄγγλοι συγγραφεῖς, μᾶς παριστάνουν ὡς ἥρωα

καθ' ὅλα ἐντελέη καὶ ἀνεπίληπτον ἄνδρα τὸν ὁποῖον οἱ Πέρσαι ὡς ληστὴν ἐθεώρουν καὶ φονέα. Εἰς τοσοῦτο μάλιστα ἐφθασεν ἡ κολακεία των, ὥστε ἔπесαν καὶ εἰς γελοῖαν μεταξὺ αὐτῶν ἀντίφασιν· διότι ὁ ἱστορικὸς Γίλλης, ἀναφέρον τὸν ἐκ Νηκομηδεῖας συνηγοροῦν αὐτοῦ, λέγει εἰς δύο μέρη ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος ἔπινε μὲ πολλὴν μετριότητα τὸ ποτὸν τοῦ Βάκχου, καὶ ἐντούτοις ἀποδίδει τὸν θάνατον αὐτοῦ εἰς τὴν κραιπάλην· προσθέτει δὲ ὅτι ἡ μέθη ἦτον τὸ ἐπικρατοῦν αὐτοῦ ἐλάττωμα, ἐλάττωμα χρεωστούμενον εἰς τὸ ἔθνος του καὶ εἰς τὴν οἰκογενεὶάν του.

— Τέκνον μου, ἀπεκρίθη ὁ σοφὸς καὶ λευκοπύγων γέρων ἀφ' οὗ ἤκουσε τὸ μακρὸν τοῦτο προῖμιον μὲ περισσοτέραν ὑπομονὴν παρ' ὅσῃν ἤξιζεν, ὁ χαρακτήρ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου παρίστανε μίγμα σπάνιον εὐγενῶν καὶ ἀγενῶν, ἀγαθῶν καὶ κακῶν προσόντων. Πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι ἡ φιλοδοξία, ὁ ἔρως τῆς φήμης καὶ τῆς δόξης, ἡ νόσος αὐτῇ τῶν ἐξόχων ἀνδρῶν, « εἶναι προτερήματα εὐγενῆ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, χωρὶς τῶν ὁποίων ὁ κατάλογος τῶν ἀρετῶν τοῦ Ἀλεξάνδρου ἤθελεν εἶσθαι πολλὰ σύντομος. Ἐκτὸς τῆς στρατηγικῆς μεγαλοφυΐας, εἶχε καὶ τὰ ταπεινότερα τοῦ στρατιώτου προτερήματα, τὴν τόλμην, τὴν καρτερίαν, τὴν δραστηριότητα· ἀλλ' εἶναι ἐπίσης βέβαιον ὅτι ἦτον ἀκρατὴς, εὐόργιστος, ὅτι ὁρμαὶ ἄγριαι παρέρσαν πολλὰκις τὴν μεγάλην του ψυχὴν, ὁ δὲ ὀξύτατός του νοῦς ἔρμαιον ἐγίνετο τῆς κολακείας καὶ τῆς ἰδίας αὐτοῦ ματαιοφροσύνης. Ὁ Ἀλέξανδρος ἀπέθανεν ἐπὶ τῆς θέσεως ταύτης ὅπου ὑφύεται σήμερον τὸ ἔμπροσθεν ἡμῶν ξενοδοχεῖον· ἡ δὲ περὶ τοῦ θανάτου τοῦ ἥρωος τούτου ἀσιατικὴ παράδοσις διαφέρει πολὺ τῆς εὐρωπαϊκῆς. . . .

— Καὶ κλασικῆς παραδόσεως, ἐπρόσθεσα. Ναί, Σακαλάχ, καὶ ὁ μέγας οὗτος Ἀλέξανδρος ἐμελλε νὰ γείνη ἑορὰ τοῦ τάφου· *Pabulum Acherontis!* καθὼς λέγει λατινὸς τις ποιητής, εἰς σὰς ἀναμφιβόλους ἀγνοίας. Ὁ ἀνὴρ οὗτος, ὁ κατανυχθεὶς μέγχι δακρύων ὅταν ἀνέγνωσεν ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ Μεγάλου Κύρου τὴν ἀπλὴν ταύτην πρὸς τὸν πορθητὴν ἡ περιπλανώμενον ὁδοιπρὸν ἐπέκλησιν· « Μὴ τῆς ὀλίγης ταύτης γῆς φθονήσης, ἡ τοῦμὸν σῶμα περικαλύπτει, » δὲν ἀπῆλαυσε, καθὼς οὔτε εἰς τοὺς νεωτέρους τούτους καιροὺς ὁ ἐφάμιλλος αὐτοῦ κατὰ τὴν στρατιωτικὴν δόξαν Ναπολέον, τὴν εἰρήνην τοῦ τάφου. Καὶ ἡ μὲν λάρναξ αὐτοῦ σώζεται, ἡ δὲ κόνις ἐσκορπίσθη ἀναμφιβόλως εἰς τοὺς ἀνέμους, καὶ κόνις εἰς κόνιν ἀπεδόθη. Διηγῆθητι λοιπὸν, Σακαλάχ, τὴν λυπηρὰν αὐτὴν ἱστορίαν κατὰ τὰς ἐθνικὰς σας παραδόσεις.

— Ἠξεύρεις ἀπὸ τὰς ἐδικὰς σας εὐρωπαϊκὰς ἱστορίας ὅτι ἡ Ῥωξάνη, θυγάτηρ τοῦ σατράπου τῶν Βάκτρων, ἀνατραφεῖσα εἰς χώραν ὅπου αἱ συγχερασμένοι μεταβολαὶ τοῦ ψυχῆς καὶ τοῦ καύσανος συντελοῦν μεγάλως εἰς τὴν σωματικὴν καλλονὴν, ἐξακουσῆς ἦτον καθ' ὅλην τὴν Ἀσίαν διὰ τὰ σπάνια αὐτῆς θέλγητρα· ἴσῃν δὲ μὲ τὰ θέλγητρα ταῦτα εἶχε τὴν ὑψηλοφροσύνην. Ἐγκλειστος οὕτα μετὰ τῆς οἰκογενείας τῆς εἰς φρούριον ὑφούμενον ἐπὶ βράχου ἀπο-

τόμου καὶ ἀπροσίτου σχεδὸν, ἐπίστευεν ὅτι δὲν εἶχε τίποτε νὰ φοβῇ ἀπὸ τὰς τύχας τοῦ πολέμου. Ὁ Ἀλέξανδρος, καθυποτάξας ὅλα τὰ περίξ, ἡσθάνθη ἐπιθυμίαν ἀκράτητον νὰ καθυποτάξῃ ἐπίσης καὶ τὸ φρούριον τοῦτο, ὅπου παρόμοιος θησαυρὸς ἐκρύπτετο. Πλησιάσας λοιπὸν μὲ μικρὸν ἀριθμὸν στρατιωτῶν ὑπὸ τὸ ὄχυρόν ἐκεῖνο ὄρος, τὸ ὁποῖον ἡ ἐπαρχία ὅλη τῆς Βακτριανῆς ἐνόμιζεν ἀπόρητον, ἐπροσκάλεσε τοὺς ἐκεῖ καταφυγόντας Πέρσας νὰ παραδοθῶσι.

— Πτέρυγας ἔχουν οἱ στρατιῶταί σας; ἠρώτησεν ἡ φρουρὰ τοὺς Μακεδόνας, χωρὶς νὰ δώσῃ ἄλλην ἀπόκρισιν.

— Ναί, ἀπεκρίθη ἀδιστακτικῶς ὁ Ἀλέξανδρος· οἱ Ἕλληνες, καθὼς αἱ προστατευτικαὶ σας θεότητες, πτέρυγας ἔχουν εἰς τοὺς πόδας.

» Θέλων δὲ νὰ μὴ ψευδῇ εἰς τὴν ἡρωϊκὴν του ταύτην μεγαλαυχίαν, μεγίστην ἀμοιβὴν ὑπεσχέθη εἰς ἐκείνον ὅστις πρῶτος ἤθελεν ἀναβῆ εἰς τοῦ βράχου τὴν κορυφὴν. Τριακόσιοι στρατιῶται ἐνεφανίσθησαν ἀμέσως ἀναδεχόμενοι τὴν ἐπιχείρησιν· φέροντες δὲ μετ' αὐτῶν σχοινία ἀξιολόγου καννάβως, καὶ κομμάτια σουβλερὰ σιδήρου τὰ ὅποια ἐμεταχειρίζοντο στήνοντες τὰς σκηνάς, ἐπλησίασαν εἰς τὸν βράχον ὑπὸ τὸ βαρὺ σκότος τῆς νυκτός, ἐκλέξαντες τὸ ἀποτομώτερον καὶ ὀλιγώτερον φρουρούμενον μέρος. Ἀνέβησαν οὕτω εὐαμνηδὸν ἕως τῆς κορυφῆς, ἐμπήγοντες τὰ κομμάτια ἐκεῖνα τοῦ σιδήρου εἰς τὴν χιόνα, τὴν ὁποίαν τ' ἀποσαλάζοντα ὑδάτα εἶχαν παγώσει καὶ ὀλοτελῶς ἀποσκληρύνει. Οἱ ἀνδρεῖοι οὗτοι καὶ ῥιποκίνδυνοι ἄνδρες (ἐκτὸς τριακόντα περίπου, τῶν ὁποίων τὰ σώματα τόσον εὐθέως ἐνταφιάσθησαν εἰς τὴν χιόνα ὥστε δὲν εὐρέθησαν πλέον) ἐφθασαν λοιπὸν εἰς τὴν ὑπερέχουσαν τοῦ φρουρίου κορυφὴν τοῦ βράχου, καὶ οἱ Μακεδόνες τοὺς εἶδαν, περὶ τὸ πρῶτον φῶς τῆς ἡμέρας, ἐγείροντας πρὸς αὐτοὺς σημεία.

» Ὁ Ἀλέξανδρος, ταῦτα ἰδὼν καὶ ὑπερχαρὴς γινόμενος, ἀνέκραξεν εὐθὺς πρὸς τοὺς πολιορκουμένους.

— Γυρίσατε καὶ ἴδετε· οἱ στρατιῶταί μου ἔχουν πτέρυγας;

» Ὅταν οἱ Πέρσαι εἶδαν τοὺς Ἕλληνας εἰς τοὺς βράχους, ὑπεράνω τῶν κεφαλῶν των, ἐφοβήθησαν φόβον μέγαν, νομίσαντες ὅτι ἐλέπουν τὰς ἰδίας αὐτῶν θεότητας. Κυριευόντες δὲ ἀπὸ δεισιδαίμονα φρίκην, ἔσπευσαν ν' ἀνοίξωσι τὰς πύλας τοῦ φρουρίου των εἰς τοὺς Μακεδόνας.

— Ἐννοῶ τὴν φρίκην των ταύτην Σακαλάχ· οἱ ἔφοροι τῶν ἀρχαίων Περσῶν θεοὶ, καθὼς τοὺς παριστάνουν εἰς ἡμᾶς τὰ ἀρχαῖα τῆς Μουράβ καὶ τῆς Νιμερὺδ ἀγάλματα, καὶ πολλοὶ βασιλῶνιοι κύλινδροι, ἔφεραν ἀληθῶς τέσσαρας πτέρυγας, τῶν ὁποίων αἱ δύο κατώτερα ἐσκέπαζαν τοὺς πόδας των· εἶχαν δὲ τοῦτο κοινὸν μὲ τὰ Χερουβείμ τῆς Παλαιᾶς Γραφῆς.

— Ὁ Ἀλέξανδρος, ἠκολούθησεν ὁ γέρων Σακαλάχ, εἶδε τὴν ὥραιαν Ῥωξάνην καὶ ἐτρώθη· ἀλλὰ τὸ βασιλικὸν αἷμα τῆς Περσίας δὲν ἀνεμίγνυετο ποτὲ εὐχαρίστως μετὰ τοῦ ἐλληνικοῦ ἢ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ αἵματος. Ἡ Ῥωξάνη, ἀντὶ νὰ συμμεριθῇ τὸν ἐθνουσιασμὸν τοῦτον τοῦ υἱοῦ τοῦ Φιλίππου, ἡσθάν-

θη ἀπ' ἐναντίας ἀκατανίκητον πρὸς αὐτὸν ἀπέχθειαν. Τὸ μικρὸν τοῦ ἥρωος τῆς Μακεδονίας ἀνάστημα δὲν τῆς ἤρεσεν· ἡ κλίσις ἐκείνη τῆς κεφαλῆς πρὸς τὸν ἀριστερὸν ὤμον, τὴν ὁποίαν ἡ κολακευτικὴ τοῦ Δυσίππου τέχνη παρέστησε πλήρη χάριτος, ἐχλευάσθη παρ' αὐτῆς ὡς ἀσχημιά· οἱ ὕγροι ὀφθαλμοὶ τοῦ, τοὺς ὁποίους οἱ Ἕλληνες εὕρισκαν τόσον ὠραίους, ἐφάνησαν εἰς αὐτὴν ὅχι ὀλιγώτερον ἀσχημοί· καὶ ἔλεγε συγγάνικι ὅτι ὁ μὲν ἦτον μέλας, ὁ δὲ κυανοῦς. Ἐχλευάζει δὲ πρὸ πάντων τὴν ἐρυθρότητα ἐκείνην τῶν ὀπαδῶν τοῦ Βάχχου, ἥτις, κατὰ τοὺς Ἕλληνας, ἦτον βαφὴ ῥόδου ἐπὶ διαφανοῦς δέρματος.

« Ματαίως ὁ Ἀλέξανδρος, θηρεύων τὴν κλίσιν τῆς νεάνιδος, ἐζήτησεν αὐτὴν εἰς γάμον, μεταχειρισθεὶς ὡς μεσίτην τὸν πατέρα τῆς, τοῦ ὑποίου τὴν φιλοδοξίαν ἐκολάκευε μεγάλως ἡ τοιαύτη συγγένεια. Ματαίως ἐκινδύνευσεν νὰ παροργίσῃ τοὺς φίλους τοῦ, καὶ νὰ ψυχράνῃ τὴν ἀγάπην τῶν στρατιωτῶν τοῦ, φορῶν χλαμύδα Περσικὴν καὶ διάδημα, πράγματα εἰς τοὺς Μακεδόνας ἀγνωστα· ὁ νικητῆς τοῦ κόσμου δὲν ἠδυνήθη νὰ νικήσῃ τῆς νέας Ῥωξάνης τὴν ἀπέχθειαν.

— Ἡ διήγησίς σου αὕτη, Σκακάλχ, διαφέρει πολὺ τῆς ἱστορικῆς μας παραδόσεως. Εἰς ἡμᾶς φημίζεται ὡς θέλει ὅτι, διὰ μετριοπαθείας καὶ ἐγκρατείας ἀξίων τοῦ μαθητοῦ τοῦ Ἀριστοτέλους, καὶ μὲ ὅλην τὴν βίαιαν ὁρμὴν τῶν παθῶν, καὶ τὴν ἐκ τῶν θριάμβων μέθην, ἡ μεγάλη τοῦ Μακεδόνα ψυχὴ κατεφρόνει τὰ σκληρὰ τοῦ πορθητοῦ προνόμια, καὶ ὅταν ἀκόμη ἐδικαιολογοῦντο ταῦτα ἀπὸ τὰς ἐπικρατούσας ιδέας καὶ τὸ παράδειγμα τοῦ αἰῶνός τοι.

— Δὲν ἤξεύρω ποῖος ἔχει δίκαιον, ἀπεκρίθη ὁ γέρον· ἀναφέρω ἀπλῶς τὴν αἰσιατικὴν παράδοσιν. Ἡ Ῥωξάνη, ἀμχανοῦσα, ἐσυμβουλευθῆ μάγον τινα ἐμπειρότατον εἰς τὰς ἀπορρήτους ἐπιστήμας, καὶ ἔμαθε παρ' αὐτοῦ ὅτι οἱ δαίμονες τῶν Περσῶν ἀνίσχυροι ἦσαν κατὰ τοῦ Μακεδόνα, διότι τὸν ἐπροστάτευε φυλακτήριον μεγίστης δυνάμεως ἐν εἰδὲι δακτυλιδίου. Οἱ σοφοὶ ὅλοι τῆς Ἰνδικῆς, γνωρίζοντες τὰ μυστήρια τῶν ἀρχαιοτάτων φυλακτηρίων, ἠγνόουν τοῦ δακτυλιδίου τούτου τὸ μυστήριον. Ἡ δυστυχὴς Ῥωξάνη ἐδιάσθη λοιπὸν νὰ δώσῃ τὴν χεῖρά της εἰς τὸν νικητὴν, καὶ νὰ παρηγορηθῇ ὅπως ἠδύνατο, ἀκολουθοῦσα τὰ βήματά τοι εἰς τὸ στάδιον τῶν πολέμων, ἢ εἰς δρόμον ἄλλον ὀλιγώτερον ὀλέθριον εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος, ὁσάνκις, σχολάζων ἀπὸ τὸν πόλεμον, ἐνησυχολεῖτο οὗτος εἰς ἀνέγερσιν καὶ οἰκισμὸν πόλεων.

Ἐν τούτοις, ὅταν οἱ Μακεδόνες ὑπερέβησαν τὰ ὅρια ταῦτα τὰ ὀρέων, τὴν σήμερον τάφους γιγαντώεις, ὅπου χιλιάδες δυστυχῶν συμπολιτῶν σου ἐρχονται νὰ ἐνταφιασθῶσιν, ὅταν ἐμβῆκαν εἰς χώρας νέας, εὐφόρους, πολυανθρώπους, καὶ πολιτισμένας καὶ προτοῦ ἀκόμη ἡ Ἑλλάς, ὡς ἡ προσφιλες αὐτῆς θεὰ, νὰ ἐξέλθῃ ἀπὸ τὸν κόλπον τῆς θαλάσσης, ἡ Ῥωξάνη ἐσπευσε νὰ συμβουλευθῇ τοὺς σοφοὺς τῆς Ἰνδικῆς, καὶ νὰ ἐπικαλεσθῇ παρ' αὐτῶν προστασίαν, τὴν ὁποίαν χορηγοῦντες οὗτοι εἰς τὴν ἡγεμονίδα τῆς Περσίας ὠφέλουν συγχρόνως καὶ τὴν πατρίδα των.

Ἡ εὐκαιρία δὲν ἐβράδυνε νὰ παρουσιασθῇ. Ὁ Ἀλέξανδρος ἐδειξεν ἐπιθυμίαν νὰ συνδιαλεχθῇ μετὰ τῶν ἰνδῶν φιλοσόφων. Οἱ σοφοὶ οὗτοι, οἵτινες δὲν ἔκαμναν χρῆσιν ἐνδυμάτων, καὶ περιωρίζοντο, κατ' ἀρχὴν καὶ ἔθιμον, εἰς τὰς ἀπαραιτήτους μόνον ἀνάγκας τῆς φύσεως, ἐθεώρουν τὴν δόξαν ὅλην τοῦ Ἀλεξάνδρου μὲ χλευασμὸν καὶ μὲ οἶκτον. Ματαίως ὁ μαθητῆς τοῦ Διογένητος Ὀνησίκριτος τοὺς ἐπροσκάλεσε νὰ ἐμφανισθῶσιν ἐνώπιον τοῦ πορθητοῦ· δὲν ἐκαταδέχθησαν μῆτε ν' ἀφήσωσι κἂν τὰς θέσεις, κατὰ τὰς ὁποίας συνεθίζαν, μετανοίας χάριν, νὰ κάθωνται. Ὅταν ὁ Ἀλέξανδρος ἐπλησίασε πρὸς αὐτοὺς, ἐκτύπησαν δυνατὰ τὴν γῆν μὲ τὸν πόδα βλεπόντες τον, δεικνύοντες, διὰ τοῦ ἐκφρατικοῦ τούτου καὶ εὐγλωττοτέρου τῶν λόγων κινήματος, ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος, τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα ἐγέμιζε τότε τὸν κόσμον, ἔμελλεν ἐντὸς ὀλίγου νὰ περιορισθῇ εἰς τάφον μικρότατον.

« Ἐπειδὴ δὲ οἱ αὐλικοὶ τοῦ βασιλέως ὠνείδισαν αὐτοὺς ὅτι κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐξύβριζαν τὸν υἱὸν τοῦ Διὸς, ὅστις ἠδύνατο καὶ νὰ τοὺς ἀνταμείψῃ καὶ νὰ τοὺς τιμωρήσῃ, ἀπεκρίθησαν « ὅτι οἱ ἄνθρωποι ὅλοι εἶναι υἱοὶ τοῦ Διὸς, καὶ ὅτι αὐτοὶ τὰς μὲν ἀμοιβὰς τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐπεριφρόνουν, τὰς δὲ τιμωρίας αὐτοῦ ἐπροκάλουν, διότι ἐπεθύμουν μάλιστ' ν' ἀπαλλαχθῶσιν ὅσον τάχιστα ἀπὸ τοῦ βάρους τῆς σαθρᾶς ἀνθρωπίνης ὑπάρξεως. »

« Τότε ὁ Ἀλέξανδρος, ἐκλέξας δέκα τῶν περιφημοτέρων σοφῶν, διέταξε νὰ προτείνωσιν εἰς αὐτοὺς τὰ δυσκολώτατα τῶν προβλημάτων, καὶ νὰ θανατώσωσι τὸν πρῶτον ὅστις ἤθελεν ἀποκριθῇ κακῶς· ἀλλὰ τόσον καλῶς ἀπεκρίθησαν ὅλοι, ὥστε ὁ βασιλεὺς τοὺς ἀπέπεμψε μὲ δῶρα πλουσιοπάροχα.

« Τὸ τεθὲν παρὰ τῆς Ῥωξάνης πρόβλημα δὲν ἐπέδεχτο τόσον ταχεῖαν λύσιν. Ἡ δύναμις τοῦ βασιλικοῦ φυλακτηρίου ἄλλως δὲν ἠδύνατο νὰ νικηθῇ εἰμὴ διὰ τοῦ ἐκουσίου θανάτου ἐνὸς τῶν σοφῶν τῆς Ἰνδικῆς, οὔτε ἡ μέλλουσα εὐδαιμονία τῆς Ῥωξάνης ἐξησφαλιζέτο ἂν δὲν ἤθελε γεννήσῃ διάδοχον τοῦ ἀνατολικοῦ Κράτους. Σοφὸς τις, Κάλανος ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων προσαγορευόμενος, διότι ἀπεύθυνε συχνὰς πρὸς ὅσους ἀπῆντα τὸν ἰνδικὸν ἀσπασμὸν « Καλὲ, » ἀπεφάσισε νὰ θυσιασθῇ πρὸς ἐκπλήρωσιν τοῦ πρώτου σκοποῦ· ἀπεφάσισε δὲ καὶ ἡ Ῥωξάνη νὰ ἐκπληρώσῃ τὸν δεύτερον. Πρὸ πάντων, ἔπρεπεν ὁ βασιλεὺς νὰ παραιτήσῃ τὰ σχέδιά τοι περὶ κατακτῆσεως τῆς Ἰνδικῆς. Ὁ Κάλανος, ἐκτείνας κατὰ γῆς ξηρὸν καὶ σκληρὸν δέρμα, ἤρχισε νὰ πατῇ τὰς ἄκρας τοῦ· ἀλλ' ἐνῶ ἐπάτει τὴν μίαν, ἀνεσηκόνετο ἡ ἄλλη· ἐπαναλαβὼν δὲ τοῦτο πολλάκις ἐπὶ ματαίῳ, ἐπάτησε τέλος πάντων τὴν μέσσην, καὶ τότε τὸ δέρμα ἔμεινεν ἀκίνητον. Διὰ τούτου ἠθέλησε νὰ δεῖξῃ εἰς τὸν βασιλέα ὅτι ἔπρεπε νὰ ἐκλεξῇ μόνιμον ἔδραν, νὰ ἔχῃ τὴν κυριωτέραν τοῦ δυνάμιν εἰς τὴν καρδίαν τοῦ Κράτους, καὶ νὰ μὴ πλανᾶται εἰς τὰς ἐσχατίας.

Ἡ δὲ τῆς μεσημβρινῆς Περσίας, πέραν τοῦ Ἰνδοῦ, στρατεία ἠράνισε τοὺς Μακεδόνας ὅσον οὐδέμια ἄλλη πρὸ αὐτῆς, διότι διήρχοντο χωρὰν ἄγονον, ἀγεώργητον καὶ ἄνυδρον· ἡ τροφὴ ἔλειπε, τὸ

κλίμα ἦτον θερμότατον· αἱ νόσοι, ἡ πείνα καὶ ἡ δίψα ἀπεδεκάτιζαν καθ' ἡμέραν τὸν στρατόν. Τότε μόνον εὐρήκαν ἀνακούφισιν, ὅταν ἐφθασαν εἰς τὰς εὐφύρους κοιλάδας τῆς Σουσιανῆς. Ἐνθ' οἱ τόσον ταλαιπωρηθέντες στρατιῶται ἀνελάμβαναν εἰς τὴν ἀρθρινίαν ἐκείνην τὰς δυνάμεις των, ἡ χαρὰ τοῦ λυτρωθέντος ἀπὸ τὸν μέγαν κίνδυνον βασιλέως ἐτι μᾶλλον ἠύξησε δι' ἀπροσδοκίτου ἄλλης εὐτυχίας. Δειπθυμία τῆς Ῥωξάνης εἰς τὴν ἔρημον τὸν ἐδεθαίωσεν ὅτι ἦτον ἐγκυος, καὶ ὅτι τὸ μακεδονικὸν Κράτος δὲν ἐστереῖτο διαδόχου.

Ἡ ἑλπίς αὕτη τόσῃ ἀγαλλίασιν διέχυσεν εἰς τὴν καρδίαν τοῦ Ἀλεξάνδρου, ὥστε ἡ κατὰ τῆς Καρμανίας στρατεία, ἐπτά ἡμέρας ἐκείθεν ἀπεχούσης, ἀντὶ πορείας στρατιωτικῆς, ὠμοίκε πομπὴν γενομένην εἰς τιμὴν τοῦ Βίκχου. Τὰ ποτήρια καὶ οἱ ἀμφορεῖς διεδέχθησαν τὰς ἀσπίδας, τὰς περικεφαλαίας καὶ τὰς λόγχας· οἱ στρατιῶται προώδεον συγκρούοντες τὰ ποτήρια, καὶ προπίνοντες ὑπὲρ τοῦ στρατηγού των· ὁ Ἀλέξανδρος καὶ οἱ εὐνοούμενοι τῶν ἀξιωματικῶν τὸν ἐκάθητο κύκλῳ τραπέζων ἐπάνω τῶν ἀμαζῶν, ἐπισκιαζομένων ἀπὸ κλάδους φοινίκων· τρόπαια δὲ πολυάριθμα, ἀναμνησκοντα τὴν αἰτίαν τῆς ἐορτῆς, ἐφέροντο ὀπισθεν τῆς πομπῆς ταύτης.

Ἀφοῦ καὶ εἰς Καρμανίαν ἐώρτασε τὰ αὐτὰ, ὁ Ἀλέξανδρος ἐφθασεν εἰς τὸ μνημα τοῦ Κύρου, ὅπου τὴν παράφορον αὐτοῦ χαρὰν ἐμελλε νὰ διαδεχθῇ λυπηρὰ ἀποτυχία. Ἡ Ῥωξάνη δὲν εἶχεν ἀκόμη ἀναλάβει ἀπὸ τὸν φλογερὸν καύσωνα καὶ τὰς κακουχίας τῆς ἐρήμου· τὸ κλίμα τῆς μεσημβρινῆς Περσίας ἐβλαπτε τὴν υἱοειδίαν της· εἰς δὲ τὰς πεδιάδας τῆς Βαβυλωνίας ἔλεγεν ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ ζήσῃ· καὶ ἤθελε νὰ ἐπανεέλθῃ εἰς τὴν πατρίδα της. Ὁ Ἀλέξανδρος τὴν καθικέτευσε ματαίως νὰ μείνῃ· κατώρθωσε μόνον νὰ τὴν πείσῃ νὰ διαμείνῃ εἰς τὰ ὅρη τοῦ Κουρδικοῦ, ὅπου ὑπεσχέθη νὰ τῆς οἰκοδομήσῃ οἶκον ἐασικόν. Ἐκλεχθεῖσας πρὸς τοῦτο τῆς ἀγαπητῆς ἄλλοτε εἰς τὴν Σεμίραμιν χώρας, ἐκτίσθη οἶκος λαμπρὸς ἐπάνω τῶν ἐράχων, ὁχυρὸς ὥστε ν' ἀποκορῶνται τῶν ἀγρίων ὀρεινῶν αἱ ἐπιδρομαί, καὶ ἱκανὸς νὰ θέλγῃ κατὰ πάντα τὰς αἰσθήσεις διὰ τῆς ὑψηλῆς του θέσεως, τοῦ καθαροῦ του ἀέρος, τῆς δροσερᾶς χλόης του καὶ τῶν δροσερωτέρων του ὑδάτων (1).

Περὶ τὸν αὐτὸν καιρὸν, ὁ Κάλανος ἐμύνησεν εἰς τὸν βασιλέα ὅτι, συμπληρωθέντος ἤδη τοῦ σκοποῦ τῆς ζωῆς του, ἐμελλε, κατὰ τὰ ἔθιμα τῆς θρησκείας του, νὰ ἐτοιμάσῃ τὴν νεκρικὴν του πυρὰν, ἐκλέξας εἰς τοῦτο τὸν τόπον ὅπου ἐτάφη ὁ μέγας

Κῦρος. Ὁ τάφος τοῦ ἐγγόνου τοῦ Ἀστυάρχου ἦτον ἐν τῷ μέσῳ περιβόλου περιφρασσομένου ἀπὸ εἰκοσιτέσσαρας κίονας, δεκατέσσαρας πόδας ἀπέχοντας ἀπ' ἀλλήλων· ὁ τάφος αὐτὸς ἠγείρετο ἐπὶ βάσεως παμμεγέθων καὶ λευκῶν μαρμάρων, ὑψομένων κατὰ θαυμάσια, τῶν ὁποίων ἡ τελευταία ἀπέτελει τετράγωνον τεσσαράκοντα ποδῶν μήκους καὶ τεσσαράκοντα πλάτους. Ἐξω τοῦ τάφου καὶ τοῦ περιβόλου τῶν κίωνων φαίνονται ἀκόμη καὶ τὴν σήμερον μνημεῖα φέροντα τὴν ἐξῆς ἐπιγραφὴν· «Κῦρος βασιλεὺς, ἄρχων τοῦ κόσμου.»

Ἐδῶ διέκοψα τὸν Σακαλάχ· «Οἱ σοφοὶ τῆς Εὐρώπης, εἶπα, οἱ προσπαθήσαντες ν' ἀναγνώσωσι τὴν ὁποίαν ἀναφέρει ἐπιγραφὴν, διαφέρουν κατὰ τὴν ἐξήγησιν. Ὁ Γροτεφένδ μεταφράζει· «Κῦρος βασιλεὺς, ἄρχων τοῦ κόσμου.» Κατὰ δὲ τὸν Ῥώλινσον, ἡ ἀληθὴς ἔννοια εἶναι· «Ἐγὼ Κῦρος εἰμὶ, βασιλεὺς, Ἀχαιμενίδης.»

— Δὲν εἶναι πιθανόν, ἀπεκρίθη ὁ Σακαλάχ, ὅτι ὁ μέγας χὰν Χοσρῶ μετεχειρίσθη λέξιν ξενικῆς καταγωγῆς εἰς τὸ νὰ φανερώσῃ τὴν οἰογένειαν καὶ τὴν γενεάν του· ἡ λέξις Ἀχαιμενίδης εἶναι ἴτως μετὰφρασις ἑλληνικῆ τῆς ἀσιατικῆς λέξεως Ἰαμσχίδ· Ἄλλ' ἂς ἐπανεέλθωμεν εἰς τὸ προκείμενον. Τὸν περιβόλον τοῦ τάφου, ὅπου ὑψώθη ἡ πυρὰ, ἐπεριστοίχιζε πυκνότερον δάσος, καὶ ὑπὸ τὴν σκιάν αὐτοῦ συνήχθησαν ὁ στρατὸς καὶ οἱ θεαταί. Ὁ Κάλανος προώδευσεν ἐπιτοπὸς μέχρι τῆς πυρᾶς, ἐπέβησεν, ἐπροσευχῆθη, καὶ σπονδὰς ἔκαμεν εἰς αὐτόν. Ἐπειτα ἐκοψεν ἕνα τῶν βοστρύχων τῆς κόμης του, ἐχομοιούμενος μὲ ἱερεῖον. Ἐκοπτε δὲ οὕτω τοὺς συνδέοντας τὸν υἱὸν τοῦ Φιλίππου μὲ τὴν γῆν μυστηριώδεις δεσμούς. Στραφεὶς τότε πρὸς τὸν βασιλέα, τὸν ὁποῖον τὸ θέαμα τοῦτο εἶχε μεγάλως συγκινήσει, εἶπε πρὸς αὐτόν· «Βασιλεῦ, πῖνε ἡδέως καὶ εὐφραίνου· διότι, (ἐπρόσθεσε μὲ τόνον φωνῆς προξενήσαντα ῥίγος εἰς τοὺς θεατάς,) μετ' ὀλίγον χρόνον ἐν Βαβυλωνίᾳ σε ὄψομαι. . . .» Ἀφοῦ ἐπρόφερε τὰς λέξεις ταύτας, ἀνέβη εἰς τὴν πυρὰν μὲ μεγίστην ἀταρχειν, κατεκλίθη καὶ συνεκάλυψε τὸ πρόσωπον. Πλησιάζοντος δὲ τοῦ πυρὸς, δὲν ἐκινήθη παντάπασιν, ἀλλὰ, παιανίζουσης τῆς μουτικῆς καὶ τῶν στρατιωτῶν ἀλαλαζόντων, ἐφύλαξε μέχρι τελευταίας του πνοῆς τὸ αὐτὸ σχῆμα, καλλιερήσας οὕτως αὐτόν κατὰ τὸν πάτριον νόμον, καὶ πληρώσας θαυμασμοῦ τοὺς θεατάς.

Τὸ φυλακτήριον ἔπαυσε τότε τοῦ νὰ προστατεύῃ τὸν Ἀλέξανδρον, καὶ προαισθητὰ θλιβερὰ τὸν ἐκυρίευσαν. Χάριν διασκεδάσεως, συναγαγὼν πολλοὺς τῶν φίλων του καὶ τῶν ἀξιωματικῶν του εἰς δεῖπνον, ἐθήκεν εἰς αὐτοὺς ἀγῶνα καὶ σῆφανον ἀκρατοποσίας. Ὁ Πρόμαχος ἔλαβε τὰ νικητήρια, ἀλλὰ τρεῖς μόνως ἡμέρας ἐπέβησεν· ἐκ δὲ τῶν λοιπῶν, οἵτινες κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦτον τὸν ἐμιμήθησαν, τεσσαράκοντα καὶ εἴς ἀπέθαναν.

— Ἐλλὴν ἀκμάσας κατὰ τὴν τρίτην ἑκατονταετηρίδα τῆς εὐρωπαϊκῆς χρονολογίας, εἶπα πρὸς τὸν Σακαλάχ, φίλος μέγας τῶν ἀνεκδότων καὶ γαστρονόμος μέγιστος, ἀνέφερε περὶ τοῦ συμποσίου τούτου εἰς σύγγραμμά ἐπιγραφόμενον Δειπνοσοφισταί. Ἐ-

(1) Οἱ περιηγηταὶ τῆς Ἀσίας εἰς τὸν κύριον Rich χρεωστοῦν τοῦ φρουρίου τούτου τὴν ἀνακάλυψιν. Εἰς τὸν πρῶτον τόμον τοῦ συγγράμματός του, ἐπιγραφομένου «Διήγησις τῆς διαμονῆς μου εἰς Κουρδιστάν» (σελ. 269), διηγείται ὅτι ὁ παστῆς τῆς Σουλεϊμανιὲ τὸν ἐπηροφόρησεν ὅτι, πέντε ὥρας μακρὰν, ὑπῆρχε φρούριον, Κιζ Καλασσι καλούμενον, κτισθὲν ἀπὸ τὸν Μέγαν Ἀλέξανδρον δι' ἡγεμονίδα τινα τῆς Περσίας, ἀσθενήσαντα κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν τῆς εἰς Ἰνδικὴν στρατείας. Κεῖται τὸ φρούριον τοῦτο εἰς τὴν ἐπαρχίαν Σιαχ-ρζούρ ἢ Σεμράμ, καὶ εἰς τὰ ὅρη τοῦ Σιάχ-Κούχ, τοῦ ἀρχαίου Ζάγγρου.

καὶ διηγῆται ὅτι τρία βραβεῖα ἐτέθησαν, καὶ ὅτι τριάκοντα πέντε τῶν ἀθλητῶν ἀπέθαναν πίνοντες, πέντε δὲ ἄλλοι ἀπέθαναν μετὰ ταῦτα εἰς τὰς σκηνάς των.

— Ὅποῖαι καὶ ἂν ἦναι αἱ τοιαῦται διαφοραὶ, ἠκολούθησεν ὁ Σακαλάχ, ἡ βῆσις τοῦ πράγματος μένει πάντοτε ἡ αὐτή. Συμπόσιον καὶ μετ' αὐτὸ θάνατος πολὺς συνέβησεν ὀλίγον μετὰ τὴν θυσίαν τοῦ γυμνοσοφιστοῦ. Σιδηροῦν ἔπριπε νὰ ἔχη τὸ σῶμα ὁ Ἀλέξανδρος, ὥστε νὰ ἐπιζήσῃ καιρὸν πολὺν μετὰ τοιαύτας ἀκρασίας, καὶ εἰς κλίμα μάλιστα ὅπου εἶναι τόσον ἐπικίνδυνον. Ὁ μεγαλύτερος τῶν ἐχθρῶν του δὲν ἤθελε τοῦ δώσει συμβουλὴν ἄλλην παρ' ὅποιαν τοῦ ἔδωκεν ὁ Κάλανος ἀποθνήσκων· « Πῖνε καὶ εὐφραίνου· μετ' ὀλίγον χρόνον ἐν Βαβυλωνί σε ὄψομαι. »

Ἐν τούτοις ὁ Βάκχος, δὲν ἠδύνατο ν' ἀποδιώξῃ τὴν βαθεῖαν μελαγχολίαν· ἥτις αἰφνιδίως ἐκυρίευσεν τὴν ψυχὴν τοῦ υἱοῦ τοῦ Φιλίππου. Ἀκολουθῶν δὲ νὰ ζητῇ καὶ ἄλλας διασκεδάσεις, ἐνυμνεύθη εἰς Σούσα τὴν θυγατέρα τοῦ Δαρείου Στάτειραν, τὴν ὅποιαν μετὰ τὴν ἐν Ἰσῶφ μάχην εἶχε περιφρονήσει· ἔδωκε συγχρόνως τὴν νεωτέραν ἀδελφὴν τῆς Στατείρας εἰς τὸν ἀγαπητόν του Ἡρακλείωνα, καὶ διένειμεν εἰς τοὺς ἀρίστους τῶν Μακεδόνων τὰς ἀρίστας τῶν Περσῶν θυγατέρας. Ὅλοι δὲ οἱ γάμοι οὗτοι ἐτελέσθησαν συγχρόνως, διὰ μεγάλων ἐορτῶν καὶ πανηγύρεων.

Ἐπειδὴ δὲ καὶ τὸ νέον τοῦτο κατὰ τῆς μελαγχολίας μέσον ἀπέτυχεν ὡς ὅλα τὰ πρὸ αὐτοῦ, ἀπεφάσισε νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν Ῥωξάνην, καὶ πρὸς τὸν τὸν σκοπὸν τοῦτον ἀνεχώρησεν εἰς Κερκούκ, ὅπου τὸν ἀνέμενον ἡ μεγαλύτερα συμφορὰ ἐκ τῶν ὅσων εἶχαν ἕως τότε καταλυπῆσαι τὴν ζωὴν του. Ὁ Ἡρακλείων, ὁ ὑπεργαπητὸς του Ἡρακλείων ἀπέθανεν. »

Ἐδῶ ἐτόλμησα νὰ κάμω καὶ νέαν ἄλλην παρατήρησιν. Οἱ ἱστορικοὶ ὅλοι, Σακαλάχ, ἀναφέρουν ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος ἐταξίδευσεν ἀπὸ Σούσων εἰς Ἐκβάτανα, εἰς τὴν Μηδικήν, ὑποθέτοντες οὕτως ὅτι διήλθε τὰ ὄρη, ταξιδεύσας μακρὸν καὶ δύσκολον ταξίδιον, τοῦ ὁποῖου θεσβαίως ἤθελε κάπου γίνεσθαι μνεῖα ἂν εἶχεν ἐκτελεσθῇ. Προτιμῶ λοιπὸν καλῆτερα νὰ παραδεχθῶ τὴν ἐδικήν σας παράδοσιν, Σακαλάχ, διότι ἡ πόλις Κερκούκ, τὴν ὅποιαν λέγεις ὅτι ἐπισκέφθη ὁ Ἀλέξανδρος, δὲν εἶναι πολλὰ μακρὰν τῶν Σούσων. Ἡ Κερκούκ ἐκείνον τὸν καιρὸν ἦτον μία τῶν ὀχυρωτέρων τῆς Ἀνατολῆς πόλεων, μία ἐξ ἐκείνων εἰς τὰς ὁποίας οἱ βασιλεῖς τῆς Περσίας ἐπεσώρευαν τοὺς θησαυροὺς των, καὶ τὰς ὁποίας οἱ Ἕλληνες ὠνόμαζαν Ἐκβάτανα. Τοῦτο προφανῶς ἐξάγεται καὶ ἐκ τῶν λόγων αὐτῶν τοῦ Πλουτάρχου, ὅστις ἱστορεῖ τὸν Ἀλέξανδρον παρενόμενον, μετὰ τὴν ἐν Ἀρβήλοισι μάχην, διὰ τῆς Βαβυλωνίας εἰς Ἐκβάτανα, ὅπου ἐξεπλάγη ἰδὼν τὸ φοβερὸν ἐκεῖνο θέαμα, χάσμα δηλαδὴ πυρὸς, πηδῶντος συχνάκις πρὸς τὰ ἄνω, ὡς ἀπὸ πηγῆς ἀνεξαντλήτου. Καὶ δὲν ἐξέπληγχι ὀλιγώτερον ἰδὼν, ὅχι μακρὰν τοῦ χάσματος, πλάγχι ὀλιγώτερον ἰδὼν, ἀλλ' ἐκ τῆς ἀντιθέσεως τοῦ πλάγχι πρὸς τὸ πλάθος. » Τοιαῦτα φαινόμενα δὲν ἀπαντῶνται οὔτε εἰς τὰ Ἐκβάτανα.

τῆς Ἀτροπατηνῆς (Τάχτι Σουλεϊμάν), οὔτε εἰς τὰ Ἐκβάτανα τῆς Μηδίας (Ἰσπαχάν), οὔτε εἰς τὰ Ἐκβάτανα τῆς Περσίας (Περσέπολιν), οὔτε εἰς τὰ Ἐκβάτανα τῆς Συρίας (Καρχηλίων ὄρος)· ἀπ' ἐναντίας τὰ ἐλπομεν καὶ σήμερον ἀκόμη εἰς Κερκούκ, τὰ Ἐκβάτανα τῆς Βαβυλωνίας. Ἐπειδὴ δὲν ἐδόθη ἀρκούσα προσοχὴ εἰς τὴν ἐξήγησιν τῆς περικοπῆς ταύτης, οἱ σχολιασταὶ ὅλοι τῆς ἐκστρατείας τοῦ Ἀλεξάνδρου ἔπασαν εἰς περιπλοκάς καὶ ἀμυχανίας.

Ὁ Σακαλάχ, βεθυθισμένος ὢν εἰς τὴν διήγησιν του, δὲν ἔδωκε ποσῶς ἀκρόασιν εἰς τὰς παρατηρήσεις μου, ἀλλ' ἠκολούθησε λέγων· — Ἡ λύπη τοῦ Ἀλεξάνδρου διὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἡρακλείωνος εἶναι ἀπερίγραπτος· τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας, οὔτε τὰ ἐνδύματά του ἤλλαξεν, οὔτε τὴν παρμακράν τροφήν ἔλαβεν· οἱ στρατηγοὶ του ἀφιέρωσαν τὰ ὀπλατῶν εἰς τὸν τάρον τοῦ φίλου του· διέταξεν εὐθύς νὰ κουρεύτωσι τοὺς ἵππους ὅλους καὶ τὰς ἡμιόλους, καὶ τὸν ἄθλιον ἱατρὸν, ὅστις εἶχεν ἐπισκεφθῇ τὸν ἀσθενῆ, τὸν ἐσταύρωσεν.

« Ζητῶν καὶ εἰς τὴν νέαν ταύτην θλίψιν διασκέδασιν, καὶ θέλων συγχρόνως νὰ τιμωρήσῃ ἐπιδρομὰς τινὰς καὶ ἀποπειράς γενομένας κατὰ τοῦ φρουρίου τῆς Ῥωξάνης, ὁ Ἀλέξανδρος ἐπεχείρησε κατὰ τῶν ἀγρίων ὀρευνῶν ἐκστρατεῖαν, τὴν ὅποιαν εἰς ἄλλους καιροὺς δὲν ἤθελε θεσβαίως διευθύνει ὁ ἴδιος. Τεσσαράκοντα ὁλοκλήρους ἡμέρας ἔτρεχεν εἰς τὰ ὄρη, κοπιᾶζων καὶ ταλαιπωρούμενος, ἰχνυλατῶν τοὺς Κούρδους εἰς τὰ ἀπρόσιτα αὐτῶν ἄστυα, καὶ ὠθῶν αὐτοὺς εἰς τὰς πεδιάδας, ὅπου ἀνηλεῶς ἐφονεύοντο. »

« Ἐπιστρέψας ὁ Ἀλέξανδρος ἀπὸ τὰ ὄρη, καὶ συναθροίσας τὸν μακεδονικὸν στρατὸν εἰς τὴν Ὠπιν πλησίον τοῦ Νάχρ-Βάν, ἐδημηγόρησε πρὸς αὐτὸν καὶ εἶπεν ὅτι, ὅσοι τῶν στρατιωτῶν, διὰ γῆρας ἢ ἀσθένειαν, ἠσθάνοντο ὅτι ἦσαν ἀνίκανοι εἰς νέους πολέμους ἠδύνατο ν' ἀποσυρθῶσιν ἐντίμῳ τῆς ὑπηρεσίας. Ἡ πρότασις αὕτη, ἀντὶ νὰ γείνη, ὡς ἔπρεπε, παραδεκτὴ μετ' εὐγνωμοσύνης, διήγειρεν ἀπ' ἐναντίας δυσθυμίαν πολλὴν καὶ ζηλοτυπίαν. ἠκολούθησε δὲ μετὰ ταῦτα σκηνὴ κατὰ πολλὰ κατασκευαστικὴ, ὅταν, ἀρῶν ἐκρύβῃ δύο ἡμέρας ἀπὸ τὰ ὄματα τῶν συστρατιωτῶν τοῦ πρὸς τιμωρίαν των, τοὺς ἐσυγχώρησε καὶ ἐφιλιώθη μετ' αὐτῶν. »

« Πλησιάζων ὁ Ἀλέξανδρος εἰς τὴν Βαβυλῶνα, εἶδεν αἰφνιδίως ἐρχομένους εἰς ἀπάντησίν του ἱερεῖς χαλδαίους, ἐξορκίζοντας αὐτὸν νὰ μὴ ἐμβῇ εἰς τὴν πόλιν, διότι, κατὰ τινὰ χρησμὸν τοῦ Βάαλ, ἡ ἐν Βαβυλωνί διαμονὴ του ἤθελεν εἶσθαι εἰς αὐτὸν ὀλεθρία. Οἱ αὐλικοὶ ὁμῶς παρέστησαν εἰς τὸν Ἀλέξανδρον ὅτι ὁ χρησμὸς οὗτος ἦτον πλαστός, καὶ ὅτι ἀφορμὴν εἶχε τὴν ἰδιοτελείαν. Οἱ Χαλδαῖοι, οἰκειοποιούμενοι, ἀπὸ τῆς βασιλείας τοῦ Εἰρῆου, τὰ εἰσοδήματα τοῦ ναοῦ, ἐφοβοῦντο, ἔλεγον οἱ αὐλικοὶ, μήπως ὁ βασιλεὺς τοὺς ὑποχρέωσιν ν' ἀποδώσωσιν εἰς τὴν ἀπ' ἀρχῆς προσδιορισθεῖσαν χρησιν τὰ πλούτη ὅσα πρὸς ἴδιον αὐτῶν ὄφελος ἐσφετερίσθησαν. »

« Πλησιάσας εἰς τὰ τεῖχη, εἶδεν ὁ βασιλεὺς κόρακας πολλοὺς πολεμοῦντας πρὸς ἀλλήλους, τινὲς τῶν ὁποίων ἔπασαν νεκροὶ εἰς τοὺς πόδας του. Τὸ φοβερὸν τοῦτο σημεῖον τὸν ἔκκαμε ν' ἀναβάλῃ τὴν

πορείαν του, καί, πληροφορηθείς ὅτι ὁ στρατηγὸς τῆς Βαβυλῶνος Ἀπολλόδωρος ἐβουλόνατο ὑπὲρ αὐτοῦ, συμβουλευόμενος τοὺς θεοὺς, ἔστειλε καὶ ἐπροσέλασε Πυθαγόραν τὸν μάντιν, καὶ τὸν ἥρωτα περὶ τούτου. Ὁ μάντις δὲν ἠρνήθη τὸ πρᾶγμα, ἀλλ' ὅταν ὁ βασιλεὺς τὸν ἠρώτησε πῶς τοῦ ἐφάνησαν τὰ σπλάγγνα, ἀπεκρίθη μετὰ πολλοῦ δισταγμοῦ καὶ φόβου ὅτι ἔλειπε τοῦ ἥπατος ἡ κορυφή. Ματαίως ἠθέλησαν ἄλλοι νὰ τὸν πείσωσιν ὅτι ὁ Ἀπολλόδωρος, φοβηθείς τὴν αὐστηρὰν τιμωρίαν πολλῶν ἐκ τῶν συλλειτουργῶν του, καὶ συναισθανόμενος ὅτι ἡ κυβερνήσις του ἦτον κακὴ, συνενοήθη μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Πυθαγόρου, εἰς τὸ ν' ἀπομακρύνῃ τὸν Ἀλέξανδρον ἀπὸ τὰ τέλη τῆς Βαβυλῶνος· ὁ βασιλεὺς ὅστις, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Καλίνου, ἐκυριεύετο ἀπὸ λυπηρὰς ἐντυπώσεως, τὰς ὁποίας ἡ γενναίω ψυχὴ του ἠθέλην ἄλλοτε πολεμῆσαι καὶ νικῆσαι, ἐπείσευε τότε τὰς τοιαύτας κακὰς προφητείας, καὶ μετέβη εἰς Βίρς-Νιμερούδ, τὰ Βόρεισσιπα τῶν Ἑλλήνων.

« Μετὰ τὰ συμβάντα ταῦτα, εἰς ὀλίγον διάστημα χρόνου ὁ Ἀλέξανδρος ἐφάνη ἀναλαμβάνων τὴν παλαιάν του ἐνέργειαν καὶ φαιδρότητα. Πεισισμένος ὢν ὅτι τίποτε δὲν συντελεῖ τόσον εἰς τὴν ἔνωσιν καὶ τὴν ἀρμονικὴν συμφωνίαν τῶν ψυχῶν καὶ τῶν ἡθῶν τῶν ἀνθρώπων, ὅσον αἱ κοιναὶ διασκεδάσεις καὶ αἱ πάνδημοι ἡδοναί, ἐφρόντιζε νὰ γίνωνται, εἰς ὅλας ὅσας ἐπεσκέπτετο μεγάλας πόλεις, ἔορται μουσικῆς καὶ γυμναστικοὶ ἀγῶνες. Πρὸς τὸν αὐτὸν τοῦτον σκοπὸν, τρισχίλιοι κωμῳδοὶ καὶ μουσουργοὶ, ἐλθόντες ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν ὅλων τῆς Ἑλλάδος, συνήχθησαν εἰς Βίρς-Νιμερούδ, ὅπου καθ' ἡμέραν ἐγίνοντο θεατρικαὶ παραστάσεις. Ὁ Ἀλέξανδρος ἐπάσχιζεν ἀκόμη νὰ διασκεδάξῃ τὸν νοῦν του μὲ ἐνεργητικωτέρας ἀσχολίας, καθὼς, παραδείγματος χάριν, μὲ τὴν διάβασιν τοῦ Παλλαιόποα, τῆς μεγάλης ταύτης τοῦ Εὐφράτου διώρυγος, καὶ μὲ τὴν ἀποξήρανσιν τῶν ἐλῶν τῆς Βαβυλωνίας. Εἰς μίαν τῶν ἀσχολιῶν τούτων συνέβη καὶ ἄλλος οἰωνὸς ἀπαίσιος· ἄνεμος ἤρπασε τὴν περικλινὴν του τιάραν, καὶ μόλις μετὰ πολλὰς δυσκολίας τὴν ἤρταν ἐν μέσῳ τῶν ἐλῶν καὶ τῶν πυκνῶν κλάμων. Ὁ πόλεμος αὐτὸς, ὁ συνήθως ἐναντίος εἰς τὰς τέχνας πόλεμος, ἐδίδαξε τὸν Ἀλέξανδρον νὰ ὤρληθῃ ἀπὸ τὰ εὐεργετήματα τῆς εἰρήνης, διότι ἐκτίσε πλησίον τῆς νέας διώρυγος πόλιν, κατοικίσας αὐτὴν ἀπὸ στρατιώτας Ἑλλήνας ἀπομάχους, καὶ ἀπὸ πολλοὺς συμπολίτας των, ὅσους ἡ εὐφροσύνη ἔλκυεν εἰς τὸν ἀπομακρυσμένον ἐκεῖνον τόπον.

Ἰπερίκων εἰς τὰς προτροπὰς τοῦ φιλοσόφου Ἀναξάρχου, συμβουλευόντων αὐτὸν ἀδιαλόγω· νὰ καταρνήσῃ τὰς προφητείας τῶν Βραχμάνων, τῶν μάγων καὶ τῶν οἰωνοσκόπων, διότι εἰς τοὺς θνητοὺς ὅλους ἐπίσης ἄγνωστον εἶναι τὸ μέλλον, ὁ Ἀλέξανδρος ἐνεθαρρύνθη τέλος πάντων νὰ εἰσελθῇ μετὰ τὴν ἀπειτουμένην ἐπισημότητα εἰς Βαβυλῶνα, θέατρον μέγα, ὅπου ἐπεθύμει πάντοτε νὰ δεῖξῃ μίαν τῶν ἡμερῶν τὴν μεγαλοπρέπειαν καὶ τὴν δόξαν του.

« Εἰσελθὼν ὁ υἱὸς τοῦ Φιλίππου εἰς τὴν ἀρχαίαν πρωτεύουσάν τοῦ Ναβουχοδονόσορ, ἔδωκεν εὐθὺς ἀκρόασιν εἰς τοὺς πρέσβεις ὅλων τῶν ἐθνῶν, καὶ ἰδίως τῶν Ἑλλήνων, προσεναγόντας εἰς αὐτὸν τε-

φάνους χρυσοῦς, προσφορὰν δουλοπρεπῆ τῶν ὑπὸ τὸν ζυγὸν αὐτοῦ διατελουσῶν πόλεων. Μετὰ ταῦτα ἐπεθεώρησε τὰ στρατεύματα καὶ τὰ πλοῖά του, καὶ ὁ ἥρως ὅστις, διὰ τῆς μεγαλοφυΐας, τῆς εὐτολμίας καὶ τῆς θαυμασίας του δραστηριότητος, εἶχεν ἤδη ὑποτάξῃ τόσα βασίλεια, τὴν Περσίαν, τὴν Ἀσσυρίαν, τὴν Παλαιστίνην, τὴν ἀρχαίαν Αἴγυπτον, τὴν μυστηριώδη Ἰνδίαν, ἐμελέτα ἀκόμη ἐπιχειρήσεις νέας, θεωρῶν, οὕτως εἶπεν, στενὸν διὰ τὸ μεγαλεῖον αὐτοῦ τὸν κόσμον. Ἀλλὰ δύναμις ἄλλη, ἁνωτέρα πάσης δόξης καὶ μεγαλειότητος θνητῆς, εἶχεν ἄλλως πῶς ἀποφασίσει· καὶ τὰ σχέδια καὶ ἡ ζωὴ τοῦ πορθητοῦ ἐμελλαν νὰ λάβωσιν αἰφνιδίον τέλος.

Ἡ σκηνὴ τοῦ Ἀλεξάνδρου, στηριζομένη εἰς ἑκατὸν στύλους χρυσοκολλήτους εἰς τὴν ἐπιφάνειαν, ἦτον σιωπηλὴ καὶ ἔρημος· κενὸς ἦτον ὁ χρυσοῦς θρόνος, καὶ αἱ ἑκατὸν κλῖναι ἐπίσης κεναί, διότι ὁ μέγας βασιλεὺς καὶ οἱ ὀπαδοὶ του εὐρίσκοντο μακρὰν αὐτῆς λουόμενοι καὶ θυσιάζοντες.

« Ὡς ὑπερίκων εἰς μυστικὸν τι προαίσθημα, ὁ βασιλεὺς εἰσῆλθεν αἰφνιδίως εἰς τὴν σκηνὴν του· κἀν εἰς αὐλικὸς, κἀν εἰς σωματοφύλαξ δὲν τὸν συνώδευεν. Ὅποις ἐκπληξῆς καὶ φρίκῃ τὸν ἐκυριεύσεν, ὅταν εἶδεν ἄνθρωπον καθήμενον σιωπηλὸν εἰς τὸν θρόνον του, καὶ φέροντα τὸ διάδημα καὶ τὴν στολὴν τὴν βασιλικήν! ἦτον δὲ οὗτος ὁ ἰνδὸς σοφὸς Κάλανος.

« — Μέγιστε βασιλεῦ, εἶπε πρὸς αὐτόν, ἦλθα νὰ ἐκπληρώσω τὴν ὑπόσχασίν μου. Ἐνθυμείσαι ὅτι, μετὰ τῶν προβλημάτων τὰ ὁποῖα ἀγερώχως ἐπρότεινες, καὶ ἐμελλαν νὰ τὰ λύσωσιν ἐπὶ ποινηθῆ θανάτου, ἄνδρες μὴδὲ ὡς ἀδικήσαντες, εὐρίσκετο καὶ τὸ ἐξῆς· Πῶς ὁ ἄνθρωπος ἡμπορεῖ νὰ γείνη θεός; καὶ ἡ ἀποκρίσις ἦτον· Ἄν πράξῃ ὅ, τι εἶναι ἀδύνατον εἰς τὸν ἄνθρωπον νὰ πράξῃ. Ἐννοεῖς τώρα ὅτι θεὸς δὲν εἶσαι;

— Ναί, ἀπεκρίθη ὁ βασιλεὺς περίλυπος.

— Ἡρώτας περιπλέον ποῖον τὸ ἰσχυρότερον, ὁ θάνατος ἢ ἡ ζωὴ; Καὶ ἡ ἀπόκρισις ἦτον· Ἡ ζωὴ, ὡς τοσαῦτα κακὰ ὑπερέρουσα. Εἶσαι τώρα ἔτοιμος νὰ ὁμολογήσῃς ὅτι τὰ κακὰ τῆς ζωῆς ἡμποροῦν νὰ ὑπερνικήσωσι τὴν φρίκην τοῦ θανάτου;

— Ναί, εἶπε ψυθιρίζων ὁ Ἀλέξανδρος.

— Ὡς τελευταῖον πρόβλημα ἐτέθη· Μέχρι τίνας εἶναι καλὸν εἰς τὸν ἄνθρωπον νὰ ζῇ; καὶ ἡ ἀπόκρισις ἦτον· Μέχρις οὗτου δὲν νομίζει ὅτι ὁ θάνατος εἶναι τῆς ζωῆς προτιμότερος. Εἶσαι τώρα ἔτοιμος ν' ἀπαρνηθῇς τὰς ματαιότητας τῆς ἐπιγείου φιλοδοξίας διὰ τὴν ἀθανασία, ν' ἀνταλλάξῃς τὰ κακὰ καὶ τὰς ἀβεβαιότητας τῆς ὑλτικῆς ζωῆς διὰ τὰς αἰωνίας ἀληθείας καὶ βεβαιότητας τοῦ πνεύματος;

— Ναί, ἀπεκρίθη ὁ βασιλεὺς μὲ σταθερὰν καὶ καθαρὰν φωνήν, διότι, συνελθὼν ἀπὸ τὴν πρώτην του ταραχὴν, ἔβλεπεν ἀρόβως καὶ κατὰ πρόσωπον τὴν εἰμαρμένην του.

— Αὔριον λοιπὸν, Ἀλέξανδρε, αὔριον! εἶπεν ὁ ἰνδὸς καὶ ἔγεινεν ἄρπεντος. Οἱ αὐλικοὶ καὶ οἱ σωματοφύλακες εἰσῆλθαν τρέχοντες εἰς τὴν σκηνήν, διότι ἤκουσαν μεγάλην κραυγὴν τοῦ βασιλέως· εὐ-

ῥῆκαν δὲ αὐτὸν λειποθυμοῦντα εἰς τοὺς πόδας τοῦ θρόνου του. Ἡ βασιλικὴ στολὴ καὶ τὸ διάδημα ἔκειντο χαμαὶ, ὡς μὴ ἔχοντα πλέον κύριον.

— Εἰσὶν ἡμεῖς τὴν ὀπτασίαν ταύτην τοῦ Ἀλεξάνδρου, εἶπα ἐγὼ· ἀλλ' ἡ δοθεῖσα λοιπὸν ἐξήγησις ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ἀνακρινόμενος εἶπεν ὅτι ἦτον ἔνοχος, ἀπαχθεὶς δέσμιος εἰς Βαβυλῶνα, τὸ γένος Μεσσηνίος, καὶ ὅτι ὁ θεὸς Σάραπις, λύσας τὰ δεσμά του, τὸν διέταξε νὰ ἐνδύθῃ τὴν στολὴν καὶ τὸ διάδημα, καὶ νὰ καθίσῃ σιωπῶν ἡ ἐξήγησις, λέγω, αὕτη ἦτον ἄρα γε πλάσμα, πρὸς ἡσυχίαν ἐφευρεθὲν τοῦ βασιλέως; Καὶ μολαταῦτα, πρὸς θεαίωσιν τοῦ ἀναγκασίου τούτου πλάσματος, δυστυχῆς τις ἄνθρωπος ἐθυσίασθη, καταδικασθεὶς εἰς ἐπονείδιστον θάνατον.

— Ἀλλοίμονον, ἀπεκρίθη ὁ γέρον Σακαλάχ, ἂν οἱ Ἕλληνες τοιοιτοτρόπως ἰστορήσαν τὸ συμβάν τοῦτο, φοβοῦμαι ὅτι ἡ ἱστορία των δὲν εἶναι ἀληθής. Εἶναι τάχα πιθανόν, ἄνθρωπος ἔνοχος καὶ φυγάς, νὰ τολμήσῃ νὰ ἐνδύθῃ τὴν πορφύραν καὶ τὸ διάδημα τοῦ Ἀλεξάνδρου; Ὅταν ὁ υἱὸς τοῦ Φιλίππου ἐνόησε πλησιάζοντα τὸν θάνατον, καὶ ἐπέστη ὅτι ἡ εἰμαρμένη του ἦτον ν' ἀποθάνῃ νέος καθὼς οἱ πρόγονοί του, διότι οἱ πλεῖστοι τῶν Αἰακιδῶν δὲν ἐφθασαν τὸ τριακοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας των, ἐξῆλθεν ἀπὸ τὴν σκηνὴν του, θέλων νὰ καθησυχάσῃ τοὺς στρατιώτας του, πιστεύοντας ὅτι ὑπῆρχε προδοσία, καὶ ἔβαινε πρὸς αὐτοὺς τὴν δεξιάν, τὴν ὁποίαν ὅλοι κατεφίλησαν κλαίοντες. Αὐτὸς δὲ, ὅχι μόνον ποσῶς δὲν ἐδάκρυσεν, ἀλλὰ δὲν ἔδωκεν οὔτε τὸ παραμικρὸν σημεῖον θλίψεως ἢ μελαγχολίας· παρηγορῶν μάλιστα τοὺς λυπουμένους καὶ θρηνοῦντας, ἔλεγεν ὅτι ἀνίκητος ἦθελεν εἶσθαι καὶ πρὸς τὸν θάνατον, καθὼς ἀνίκητος ἦτον ἕως τότε πρὸς τοὺς ἐχθρούς του.

« Ἀλλ' ἀφοῦ ἀνεχώρησαν οἱ στρατιῶται, ἠρώτησε τοὺς φίλους του ἂν ἐνόμιζαν ὅτι ἤθελαν εὐρεῖ βασιλέα ἄλλον καθὼς αὐτόν. Σιωπῶντων δὲ πάντων, εἶπεν ὁ ἴδιος ὅτι δὲν τὸ ἐπίστευεν, ἐπρόβλεπε μάλιστα ὅτι, μετὰ τὸν θάνατόν του, ἤθελαν διαταράξει τὴν σκιάν του οἱ μεταξὺ τῶν διαδόχων του πόλεμοι καὶ αἱ ἐξ αὐτῶν σφαγαὶ καὶ αἱματοχυσίαι. Στραφεὶς ἐπειτα πρὸς τὸν Περδίκκην, εἶπε· « Σὺ γνωρίζεις, παρὰ πάντα ἄλλον καλῆτερά, εἰς ποῖον δικαίως ἀνήκει ἡ διαδοχὴ τῆς βασιλείας; λάβε τοῦτο τὸ δακτυλίδιον. » Ἀφοῦ δὲ τὸ δακτυλίδιον ἀπεσπάσθη ἀπὸ τὸν βασιλικὸν δάκτυλον, ὁ Ἀλέξανδρος ἐλειποθύμησε καὶ δὲν ἐλάλησε πλέον. Αἱ ἐριδες καὶ ἀντιζηλῖαι ἀνεφάνησαν ἀμέσως μεταξὺ τῶν στρατηγῶν του, καὶ τόσον μεγάλα καὶ φοβερά, ὥστε τὸ σῶμά του ἔμεινε τριάνοντα σχεδὸν ἡμέρας ἀταρῆχτον, χωρὶς ὅμως νὰ δώσῃ τὸ παραμικρὸν σημεῖον σήψεως.

« Πρῶτη αἰτία τῆς μεταξὺ τῶν στρατηγῶν τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐριδος ἦτον ἡ ἐκλογὴ τοῦ διαδόχου του. Ὁ Μελέαγρος συνηγόρει ὑπὲρ παιδίου τινός, Ἡρακλέους καλουμένου, υἱοῦ τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ τῆς Βαρσίνης· ἄλλοι ἐπρόκριναν τὸν Ἀριστέα, τὸν ὁποῖον ὁ Πτολεμαῖος δὲν ἤθελε διὰ τὴν εὐτελὴ του καταγωγὴν. Ἀξιοῦντος δὲ τοῦ Περδίκκου ὅτι ἔπρεπε νὰ περιμείνῃ νὰ γεννήσῃ ἡ Ῥωξάνη, στρατηγοὶ ἄλλοι διε-

μαρτύροντο λέγοντες ὅτι, ἂν ἐμελλαν νὰ ἐκλεξοῖτο βασιλεὺς ἀγέννητον τότε ἔπρεπε νὰ προτιμῆσθαι τὸν υἱὸν τῆς Στατεῖρας, θυγατρὸς τοῦ βασιλέως τῆς Περσίας, διότι ἡ Ῥωξάνη ἦτον θυγάτηρ σατραπόου. Χωρὶς νὰ χάσῃ καιρὸν, ὁ Περδίκκας μετέβη εἰς τὸ ὄρεινόν φρούριον καὶ, συμβουλευθεὶς μὲ τὴν Ῥωξάνην, ἐπροσέκλεσε τὴν Στατεῖραν, εὐρισκομένην τότε εἰς Σοῦσα (ἀπατήσας αὐτὴν διὰ πλαστῆς ἐπιστολῆς τοῦ Ἀλεξάνδρου), νὰ ἔλθῃ εἰς τὸ φρούριον· ἔλθοῦσαν δὲ, τὴν ἐρρίψαν εἰς φρέαρ, ὅπου λέγεται ὅτι εὐρίσκονται καὶ τὴν σήμερον ἀκόμη τὰ ὄσα της. Ἡ Ῥωξάνη ἐτιμωρήθη διὰ τὴν προδοσίαν ταύτην, διότι τὴν ἐθανάτωσε σκληρῶς ὁ Κάσανδρος, σφετερισθεὶς τὸν θρόνον τῆς Μακεδονίας μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Ἀντιπάτρου.

— Δικαία τιμωρία, Σακαλάχ! τιμωρία μάλιστα ἔλθοῦσα ἄνωθεν· διότι, ἂν καὶ ᾔηται δύσκολον ν' ἀποδώσωμεν εἰς τὰς σοφὰς βουλὰς τῆς θεῆς Προνοίας τὸν θάνατον τῶν υἱῶν τοῦ Ἀλεξάνδρου, εἶναι βέβαιον ὅτι ὁ θάνατος οὗτος ὠφέλησε, διὰ τῶν τελευταίων ἀποτελεσμάτων του, τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων.

« Ἄλλην μίαν ἀκόμη παρατήρησιν, Σακαλάχ, εἰς τὴν παράδοξον τῇ ὄντι παράδοσίν σας περὶ τοῦ μακεδόνος ἥρωος. Τὸ σῶμά του ἔμεινε ἀκόμη ἄταφον, ὅταν ὁ μάντις Ἀρίστανδρος ἐχορημοδότησεν ὅτι ὁ τάφος του ἤθελε διατηρεῖ στερεὸν καὶ ἀελαβὲς τὸ βασίλειον εἰς τὸ ὁποῖον ἤθελεν εὐρεθῆ· καὶ ὁ Πτολεμαῖος τότε, διὰ στρατηγήματος, μετέφερε τὸ σῶμα τοῦ ἥρωος εἰς Ἀλεξάνδρειαν. Δὲν εἶναι ἄρα γε ἄξιον παρατηρήσεως ὅτι ἡ λάρναξ ἢ σαρκοφάγος τοῦ μεγάλου τούτου ἀνδρὸς στολίζει σήμερον τὸ μουσεῖον ἐκεῖνης ἐκ τῶν ἐπικρατειῶν τῆς Εὐρώπης, ἣτις ἐφάνη μονιμωτέρα, ἐδραϊωτέρα, ἐνῷ τὰ πάντα περὶ αὐτὴν ἐκινδύνευαν καὶ μετεβάλλοντο; Ἡ ἐπικράτεια αὕτη, Σακαλάχ, εἶναι ἡ πατρίς μου. »

(Revue Britannique. Ainsworth's Magazine.)

ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΗΜΕΡΑΙ

Ἀθῆναι, τὴν 26 Ἀπριλίου 1849.

Πρόλογος. — Εὐρωπαϊκά. — Ἑλληνικά. — Προσφοραὶ ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος. — Δοδόλης. — Ἰωνίδης. — Ἀρχαῖον δόγμα τῆς ἀρχαιολογικῆς ἐταιρίας. — Νέφωτος ὁ Δούκας καὶ μνημεῖον αὐτοῦ. — Τὸ Ἑλληνικὸν Ἔαρ. — Ὁ κεκρυμμένος θησαυρός. — Συμπόσιον Βουλευτῶν. — Συμπόσιον τῶν δημοκρατησῶν γυναικῶν. — Ὑποψιφίτης γυναικὸς εἰς τὴν γαλλικὴν ἐθνοσυνέλευσιν. — Ἡ ἐφημερίς τῆς Σμύρνης.

Ἀπὸ τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν τὸ τελευταῖον συνδιέλεχθην μετὰ σοῦ, φίλε ἀναγνώστα, πολλὰ νέα ἐπεσυνέβησαν ἐν τῷ κόσμῳ, ἅτινα βεβαίως δὲν θέλει δύνηθαι νὰ ἐξιστορήσῃ δεόντως ἡ ἄτονος εἰσέτι ἐκ τῆς ἀσθενείας καὶ τρέμουσα χεὶρ τοῦ φίλου σου Γοργίου. Ἀλλ' οὐχ' ἦττον θέλει ἀνδρηνθῇ καὶ κραταιωθῇ ἵνα καὶ ἡδὴ ἄερεστός σοι φανῇ.

Καὶ ποῖά τινα εἰσὶ τὰ κατὰ τὸν Ἀπρίλιον τελεσθέντα; — Ἡ ὀριστικὴ ἦττα τῶν Ἰταλῶν, εἰς τὰ πεδία τοῦ Πεδεμοντίου. Ἡ ἐπάνοδος τοῦ ἀπολιτισμοῦ ἐν Ἰταλίᾳ. Ἡ ἐνοπλος ἐπέμβασις τῶν Γάλλων